

Krizová intervence

Přednáška

PhDr. Jany Procházkové

Problematika krizových situací a přiměřených reakcí na ně je, zvláště v posledních letech, hojně diskutována nejen mezi odborníky, ale i širší populací. O krizi často mluví lidé i v běžných rozhovorech. Slýcháme, jak si sdělují, že jsou v krizi i v situacích, kdy chtějí pouze vyjádřit, že zažívají zklamání, mají špatnou náladu, nebo jen pociťují časovou tíseň.

Poradenský psycholog a pedagogové se s opravdovými psychickými krizemi dětí (a nejen dětí) setkávají velmi často, a proto je nezbytná alespoň základní znalost této problematiky.

Krize

POJMU KRIZE se užívá v mnoha významech a v nejrůznějších oblastech (např. krize vztahů – od partnerských, rodinných až po mezinárodní, krize hospodářská, krize hodnot...). Termín vyjadřuje období zmatků a hledání řešení, ale také nebezpečné stavy. Spojuje se pak s takovými obsahy jako je neštěstí, stres, panika, katastrofa.

- **Často je krize pojmána pouze negativně** – jako ohrožení s negativními důsledky.
- Řecké slovo CRISIS znamená ale vedle krize také rozhodnutí, rozloučení, rozpolčení, odloučení, rozsudek, volbu a zkoušku.
- Čínský znak pro krizi je stejný jako pro nebezpečí a šanci.

Krize

- **V lékařském smyslu** prošel vývoj pojmu krize dlouhou cestou – od Hippokrata, Galéna až po současnost, kdy se krizí zpravidla rozumí okamžik v průběhu nemoci charakterizovaný náhlou a zpravidla rozhodnou změnou k lepšímu nebo horšímu.
- **Krize je tedy možno chápat i pozitivně** – jako zlom, který může vést ve svém důsledku k nějakému posunu, kladnému vývoji, nalezení nových, účelnějších, lepších variant řešení.
- Při krizi dochází k bodu obratu, možno ji nahlížet jako čas rozhodnutí, příležitosti, jako možnost volby.
- J. Pechar (1992) tvrdí, že krize je nevyhnutelný jev lidské civilizace, přinejmenším v jejích dosud známých formách.
- René Thom (1992) ve své teorii katastrof uvádí, že v krizi je každý subjekt, jehož stav (který se projevuje zdánlivě bezdůvodným oslabením jeho regulativních mechanismů), je jím samotným vnímán jako ohrožení vlastní existence.

Krize vývojově zákonité

Vývoj člověka od útlého věku po stáří prochází řadou krizí, které jsou pro jeho vývoj nezbytné a vlastně podmiňují další vývojové stadium.

- Taková je například známá krize období vzdoru kolem tří let dítěte, krize vstupu do školy, ale i krize středního věku a obdobně.
- E. H. Erikson (1963) zdůrazňuje ve své teorii osmi etap života, že každý vývojový stupeň přináší psychosociální konflikt (nastává tedy krize), bez jehož vyřešení nelze postoupit ve vývoji dále.
- Také V. Satirová (1994) uvádí přirozená stadia, kterými musí projít rodina během vývoje svých členů. Všechna znamenají krizi, dočasný neklid a vyžadují čas k přizpůsobení a nové integraci.

Krize v psychosociální oblasti

- V *psychosociální oblasti* je krize důsledkem střetu s překážkou, kterou nejsme schopni zvládnout vlastními silami, vlastními vyrovnávacími strategiemi, eventuálně za pomoci nám blízkých lidí, v přijatelném čase a navyklým způsobem (Vymětal, 1995).
- Podle Geralda Caplana (1964) člověk při *psychické krizi* uvádí do pohybu řadu mechanismů, které mu pomáhají problematickou situaci zvládnout. V souvislosti s tím, jak je problém pro jedince výrazný, je před nalezením řešení člověk v tenzi, jejíž intenzita je podmíněna i tím, do jaké míry můžeme použít nám známé strategie chování k řešení, resp. vyřešení problému.
- **Krize znamená pro každého něco jiného** – má subjektivní charakter, stanovuje ji jedinec, i když se často týká celého rodinného systému.

© Jana Procházková

5

Příčiny krize

PŘÍČINY KRIZE se obvykle dělí do hlavních skupin na krize ze životních změn (ať již v rámci rodiny, nebo v širším kontextu života jedince) a krize traumatické.

- **Krize životních změn** nastávají vždy při změně konstelace v okruhu blízkých osob – narození, změna skupiny – vstup do školy, nového zaměstnání, stěhování, sňatek apod.
Patří sem také krize vyplývající ze **změny situací** – začátek či konec studia, jiné nároky na výkon v zaměstnání atd. Patří sem i zmiňované krize vývojové.
- **Krize traumatické** – situace obecně bolestné a obtížně předvídatelné – jsou například situace rozvodu, těžká dlouhodobá nemoc v rodině, fyzické a psychické týrání, sexuální zneužívání, šikana, neúměrné nároky, smrt blízké osoby...

© Jana Procházková

6

Krize a jejich příčiny podle původu

- **Krize situační** – jsou podmíněny vnějšími precipitory (tj. faktory, které nástup krize urychlují – tedy „urychlovači“) a patří sem situace:
 - ztráty či její hrozby – např. ztráta zdraví, hrozba smrti, ale i neúspěch...
 - změny a její anticipace – např. rozvod, změna postavení, změna životního rytmu, času...
 - volby – např. rozhodování o studiu, volba partnera...
- **Krize z očekávaných životních změn** se objevují pod tlaky vývojových nárazů (zrání – puberta, adolescence, klimakterium), ale patří sem i rodinné cykly, výběr partnera, sňatek, narození dítěte...

Krize a jejich příčiny podle původu

- **Vlastní krize zrání – krize vývojové** jsou podmíněny i psychodynamikou jedince
- **Náhlý traumatizující stres** - jako je násilí, náhlé nečekané úmrtí blízké osoby či nejrůznější katastrofy.
- **Krize pramenící z psychopatologie**, které mají často podklad v neřešených či pouze provizorně řešených vývojových problémech. Psychopatologie bývá u osob s poruchou osobnosti, nebo se závažnou psychickou nemocí, včetně závislosti.

Reakce na krizi

Psychickou krizi v širším pojetí můžeme chápat jako stav duševní nepohody.

V užším se jedná o stav úzkosti, napětí a strachu, který je nespecifický a často provázený pocity beznaděje, bezvýchodnosti a ohrožení.

Velikost krize je vždy subjektivní zážitek, proto velikost reakce přímo nesouvisí s intenzitou podnětu – tedy vnějšími precipitory, ale je závislá na míře interního prožitku.

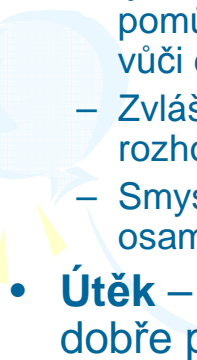
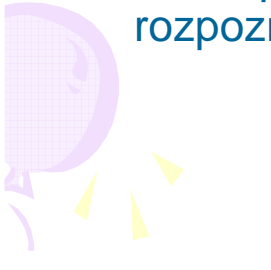

Reakce na krizi

- **Úzkost**, včetně anticipační úzkosti – úzkosti z očekávání.
 - Při vyšší hladině úzkosti obvykle bývá porušena schopnost koncentrace pozornosti, v projevech je znát zmatek a nekoordinovanost.
 - Úzkost se někdy zvyšuje při opakovaných návalech, kdy jedince až zahlcuje.
 - Vně se projevuje panikou.
- **Strach** bývá spojen s určitou situací, prostředím nebo objektem.
- **Smutek a depresivní reakce** – včetně zpomalení reakcí a stížností na déletrvající únavu – bývají nápadné.

Reakce na krizi

- **Agresivní projevy**
 - *verbální* – nadávání, osočování, odsekávání a odmouvání
 - *fyzické* – především u dětí rozbíjení a ničení hraček, školních pomůcek, oblečení... i *brachiální násilí* k druhým – vůči dětem i vůči dospělým, či zvířatům.
 - Zvláštním problémem pak je *autoagrese* – sebepoškozování či rozhodnutí suicidia.
 - Smyslem bývá potlačit šokovou fázi krize – náhlou úzkost, osamělost, smutek, beznaděj, pocit bezmocnosti...
 - **Útěk** – opět v nejrůznějších formách – toulání, útky vně dobře pozorovatelné (z domova, ze školy...) i obtížněji rozpoznatelné útky do vnitřního světa.
-
-

Reakce na krizi

- **Regres** – chování a projevy nižšího vývojového stadia bývají u dětí velmi častou reakcí a vnímavému pozorovateli by měl jasně signalizovat, že je dítě v nepohodě.
 - Časté bývají problémy s pomočováním a vyměšováním vůbec.
 - Projevují se nápadností ve verbálním projevu (patlavost, užívání zdobnělin, chudší slovník...).
 - **Panické reakce** – extrémní úzkost, těkání, volání o pomoc
 - **Derealizace** – porucha vnímání světa, jehož dění se dotyčného jakoby netýká
-
-

Reakce na krizi

Tělesné selhávání – tělesné reakce jsou téměř vždy přítomné a mají nejrůznější podoby (u dětí nejčastěji bolesti hlavy, břicha, enureza i encopreza, vyskytují se i „nevysvětlitelné“ zvýšené teploty, projevy např. různých obrn a poruch stability). Jedinec sám většinou netuší souvislosti somatických poruch s krizí, kterou prochází či prošel.

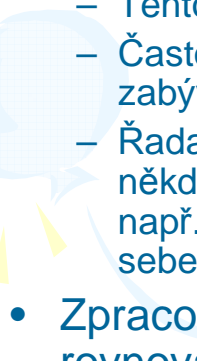

Průběh krize

- Typický průběh krize začíná bezprostřední reakcí na příčinu krize – většinou šokem, ve kterém jedinec není schopen adekvátně řešit vzniklou situaci.
- Po kratší či delší době šok odeznívá a jedinec reaguje na traumatickou příčinu obvykle podle své osobnostní výbavy, schopností, ale i podle charakteristik příčiny. Např. podle délky její expozice, podle frekvence výskytu, také v souvislosti se sociokulturními normami apod.

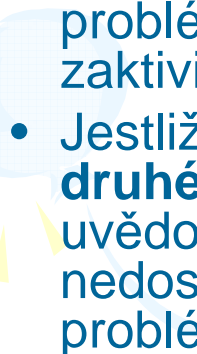
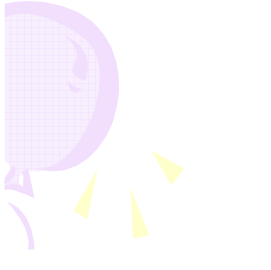
Průběh krize

- Člověk v krizi cítí ohrožení – ohrožení svých možností situaci zvládat, ohrožení svých schopností, své identity.
 - Tento stav se projevuje zvýšenou úzkostí, strachem i panikou.
 - Často je provázen somatickými obtížemi. Jedinec se traumatem zabývá, vrací se k němu, hledá vysvětlení.
 - Řada lidí toto obtížné období bez pomoci nezvládá a pomoc někdy hledá v nekonstruktivních, únikových řešeních, jako je např. alkohol i jiné drogy, nebo agresivní, někdy autoagresivní sebedestruktivní chování (suicidia).
 - Zpracování traumatické události vede k vytvoření nové rovnováhy, ke změně orientace, zhodnocení situace i novým aktivitám, zájmům a vztahům.
-
-

Průběh krize

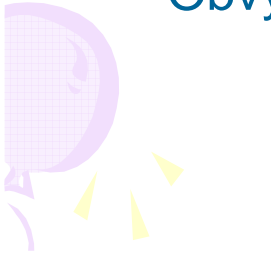
Podle Geralda Caplana (1964) má krize **4 stadia**:

- **V prvním** se při hrozbě (stresu) zvýší napětí jedince jen mírně a krátkodobě a k řešení problému dochází spontánně, automaticky zaktivizováním vyrovnávacích strategií.
 - Jestliže se problém nepodaří vyřešit, nastupuje **druhé stadium** – kdy si jedinec již napětí plně uvědomuje, mívá pocit zranitelnosti a nedostatečné kontroly situace a snaží se řešit problém vědomě – metodou pokus x omyl.
-
-

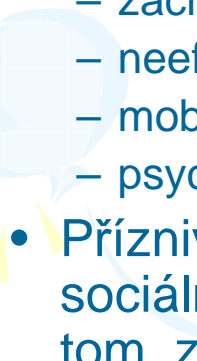
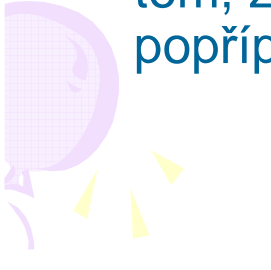
Průběh krize

Pokračování 4 stádií krize podle Caplana (1964):

- Nedojde-li k uspokojivému řešení, vede situace ke **třetímu stupni** – dalšímu zvýšení napětí, roste úzkost a nepohoda, jedinec se snaží o hledání nových řešení. V této fázi je jedinec nejprístupnější pomoci.
 - Při neúspěchu nastává **čtvrté stadium**, ve kterém při dalším nárůstu napětí dochází ke stavu krize, tvorbě příznaků a dezorganizaci. Obvykle je pak nutná rozsáhlejší terapie.
-
-

Průběh krize

- Intenzita subjektivně zažívané krize je nejčastěji charakterizována od nejslabší po nejsilnější:
 - zachování řešení běžných problémů
 - neefektivnost běžných postupů
 - mobilizace vnitřních a vnějších rezerv
 - psychické zhroucení až dezorganizovanost osobnosti.
 - Příznivý či nepříznivý průběh krize závisí také na sociální konstelaci jedince – u dětí výrazně i na tom, zda je jejich rodina funkční či dysfunkční, popřípadě afunkční.
-
-

Krizová intervence

- **KRIZOVÁ INTERVENENCE (KI)** znamená pomoc při psychické krizi a obsahuje **komplexní přístup** (nejlépe zohledňující všechny aspekty – biologickou, psychickou i sociální oblast jedince).
- Charakteristický a nutný je tedy individuální přístup s ohledem na jedince v krizi.
- Vývoj teorie a přístupů KI byl rozpracován výrazně po skončení 2. světové války v souvislosti s nutností vyrovnat se s jejími následky u všech zúčastněných – ať již u vojáků, tak vězňů koncentračních táborů, i u pozůstalých.

Krizová intervence

- Krizová intervence je charakteristická především tím, že jde o **zásah omezený na minimum**.
KI není psychoterapií!
- Cíle KI jsou oproti psychoterapii bezprostřednější, dosažitelnější i když ne méně náročné. Krizová intervence znamená práci s manifestním problémem.
- U KI rozlišujeme především dva základní cíle:
 - **Aktuální cíl** – znamená jedince uklidnit a snížit nebezpečí, že se krize bude dále prohlubovat.
 - **Perspektivní cíl** – má být zaměřen na propracování blízké budoucnosti a nasměrování k dalším možnostem řešení (včetně nabídky další péče – i event. psychoterapie).

Krizová intervence

- Prvním krokem krizové intervence je navázání kontaktu.
- Dále pak usnadnění komunikace, případně pomoc s vyjadřováním emocí.
- V této fázi je důležité zmapovat aktuální stav a situaci jedince v krizi. K tomu je nutno:
 - být nejen **empatický**,
 - ale mít i **respekt** k jedinci (na což se často zapomíná, je-li jedincem v krizi dítě!)
 - a také mu vracet či dodávat sebeúctu.

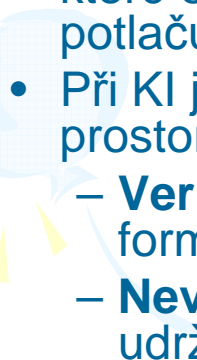
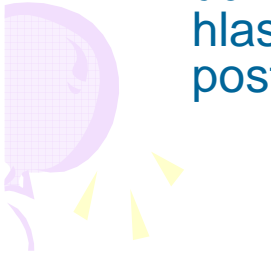

Krizová intervence

V reakcích na krizi hrozí fragmentace celistvosti a propojenosti složek myšlení, cítění a konání. Proto při KI těchto **napomáháme scelování** složek – např. opakováním, parafrázováním v oblasti **myšlení**, zrcadlením, provázením a podporou v oblasti **cítění**, dodáváním smyslu, umožněním abreakce v oblasti **konání**.

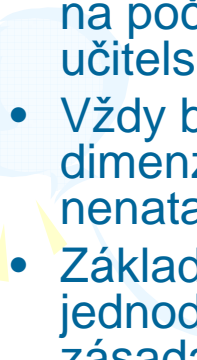

Poskytovatel KI

- **Poskytovatel KI** musí disponovat značnou nápaditostí (podloženou znalostmi) a pohotovostí. Musí zvládat i komunikační dovednosti – vědět, které *strategie* komunikaci podněcují a které potlačují.
 - Při KI je nutné citlivě vnímat a variabilně poskytovat prostor komunikace:
 - **Verbální projev** má být jasně srozumitelný ve formě i obsahu.
 - **Neverbální projevy** zahrnují navázání a udržování očního kontaktu, modulaci a intonaci hlasu, používání pauz a odmlk, gestiku, mimiku, postoj těla, proxemiku, event. dotyky.
-
-

Poskytovatel KI

- Nutno je pečlivě zvažovat a volit i **podmínky vnější**. Jiné podmínky navozuje určité prostředí např. školního kabinetu, třída, ředitelna, jídelna... Záleží i na počtu přítomných osob (spolužáci, „přesilovky“ učitelského sboru či jiných pracovníků...).
 - Vždy by měl mít poskytovatel KI na zřeteli i časovou dimenzi – KI neodbyť, ale také zbytečně nenatahovat a neprodlužovat.
 - Základní podmínkou KI je na první pohled jednoduchá, v praxi však často nerespektovaná zásada:
-
-

ABY ČLOVĚK SLYŠEL, MUSÍ SÁM MLČET.

Poskytovatel KI

- Po zmapování situace a zklidnění jedince (často ke zklidnění dojde, má-li možnost sdělit svou situaci a především své pocity někomu empaticky naslouchajícím) by měl poskytovatel KI zvážit naléhavost (**urgenci**) a neodkladnost (**emergenci**) dalších řešení.
- Naléhavá krize a urgence jejího řešení neznamená vždy nezbytnost neodkladného, okamžitého řešení.
- V praxi se často tato dvě hlediska směřují, což vede leckdy ke ztížení situace jedince, který se stává někdy až obětí pomáhajícího, a dochází tak k jeho **sekundární viktimizaci!**

Řešení krize

Podle Caplana (1964) je řešení krize závislé na následujících činitelích:

1. realistický odhad precipitujících událostí
2. dosažitelnost podpůrné sítě
3. dosažitelnost vyrovnávacích (coping) strategií jedince.

Chyby a pasti poskytovatele KI

Krizová intervence je zátěží i pro toho, kdo krizovou intervenci poskytuje. Je důležité vědět, že i na straně poskytovatele KI se rozbíhají **reakce na jedince v krizi**. Jestliže tyto reakce vůbec nepociťuje, neměl by KI raději poskytovat. Jiná věc je, že by tyto své reakce měl umět adekvátně zvládat.

Při setkání s jedincem v krizi (a u dětí v krizi to platí mnohanásobně víc) obvykle pocítíme *úlek*, event. až *šok* a v některých situacích i *znechucení* (je to vůbec možné..., už je to tu zase..., proč zrovna já..., mám tohle zapotřebí...).

Chyby a pasti poskytovatele KI

V těsné návaznosti, leckdy ihned, nastupuje **snaha situaci rychle řešit a vyřešit** – třeba i odsunutím (- ať to řeší třídní, výchovný poradce, ředitel...), nebo popřením (- není to tak zlé, nic hrozného se neděje...).

Snaha situaci rychle vyřešit vede k celé řadě chyb, které se bez negativních důsledků především pro jedince v krizi (včetně sekundární viktimizace) často ani napravit nedají.

Chyby a pasti poskytovatele KI

- V průběhu krizové intervence zažívá leckdy poskytovatel nepříjemné až paralyzující **pocity bezmoci**.
- **Pocity moci** (mohu a musím rozhodnout teď, moje rozhodnutí je nejlepší) bývají ve svých důsledcích téměř spolehlivě v rozporu se skutečnými zájmy klienta.
- **Je důležité vědět, že naše úzkost zvyšuje úzkost klienta** – především opět dítěte, které je vždy vnímavé na atmosféru komunikace.

Chyby a pasti poskytovatele KI

- **Často se při KI objevují i slzy.** Je dobré si uvědomit, že
 - jednak máme fyziologickou determinaci okamžitě „vystartovat“, abychom utišili dětský pláč
 - a pak i to, že slzy k silným prožitkům patří.
- V naší společnosti je rozšířena celá řada mýtů o pláči. Např. – *pláč je projevem slabosti*, - *ten, kdo pláče, je rozmazlený*, - *správný muž/kluk nesmí plakat*, - *pláčem si člověk ubližuje*, - *čím víc budeme věnovat pozornost pláči, tím bude trvat déle*, - *je správné udělat vše, abychom plačícího utišili*. *Projevíme účast, budeme-li říkat plačícímu „neplač“*, - *pláče, aby upoutal pozornost nebo aby mne potrestal*.
- Všechny uvedené mýty jsou vlastně zaměřené proti pláči, který je v krizi zcela na místě – ano, při KI mohou účastníci i plakat, jde jen o to, že by pláč neměl být jediným krokem KI!

Chyby a pasti poskytovatele KI

- **Naslouchání jedinci v krizi by se nikdy nemělo proměnit ve výslech** – ten spadá do kompetence zcela jiných osob ve zcela jiných situacích, než je KI!
- **Vyptávání, dotazy** obsahující slovo „*proč*“ jsou v krizové intervenci zcela nevhodné.
- **Zpochybňování výpovědi** nevede k získání důvěry, stejně jako zjišťování **věrohodnosti** sdělovaného je v KI nevhodné – krize má subjektivní charakter!
- **Konfrontace s dalšími** jedinci, kteří se podílejí na vzniku krize, je při KI hrubou chybou.

Chyby a pasti poskytovatele KI

- Při hovoru s klientem je častou chybou malá, nejasná srozumitelnost či **nesrozumitelnost výrazů**, které poskytovatel krizové intervence v hovoru užívá – ať již to jsou výrazy obecného charakteru – vlastně nic neříkající (např. slova normální, zlobit...), nebo z jiné oblasti slovníku, než kterým disponuje jedinec v krizi.
- **Poskytování rad**, které se nám osvědčily v naší podobné situaci, je zavádějící a nezohledňuje příliš individuální potřeby jedince.
- **Chybou bývá i slibování** – třeba v dobré víře, že tím přispějeme ke klientovu zklidnění.

Chyby a pasti poskytovatele KI

- **Slib mlčenlivosti (nikomu to neřeknu) je nereálný.** Pak totiž nejčastěji mohou těžko pomoci a opět nevede k posílení důvěry.
 - Často se při KI u dětí zapomíná na důležitost takových základních podmínek, jako je **přímý oční kontakt** – což většinou znamená pro poskytovatele KI sklonění se či sednutí na bobek, aby se vyrovnala výška a pohled mohl být opravdu z očí do očí.
 - **Také proklamované jako jedině pozitivní doteky – sahání na děti a slabší, starší osoby, je velmi problematické.** V zásadě se osvědčuje dotýkat se druhých jen podaří-li se dobrý kontakt a jedinec projeví sám touhu po doteku.
-

Chyby a pasti poskytovatele KI

- Vekou chybou, leckdy fatální, je **podceňování nebezpečí suicidia** u dětí! Každou zmínku o sebevraždě je nutné brát vážně a směřovat dítě k odborníkovi – dětskému psychologovi či pedopsychiatrovi.
 - **Důležité je vyvarovat se hodnocení chování a projevů jedince.** Vzorec chování v krizi nevypovídá o jeho chování v jiných, běžných situacích a devalvace klienta je nemístná (např. poměrně časté nálepkování „je to hysterka“).
-

Podmínky pro KI

- Pro krizovou intervenci je **nutné vzdělání** a pro navazující eventuální psychoterapii je tato nezbytnost ještě významnější. Vzdělání má být komplexní – tedy nejen **teoretické, ale i sebezkušenostní** – to znamená výcvik v praktických dovednostech.
- Pedagogové by měli vzhledem k velkému počtu dětí v krizi zvládat alespoň základy KI. V praxi se dosud setkáváme nejčastěji se dvěma extrémami (nevšímavost x překotné aktivity).
- Na nejrůznějších stupních našeho vzdělávacího systému pedagogové tvrdí, že v jejich zařízení (instituci) se děti v krizi vůbec nevyskytují. To svědčí o malé vnímavosti těchto pedagogů.

KAM SE OBRÁTIT

- Především je tu široká síť **linek důvěry**, která v současné době pokrývá celou Českou republiku a poskytuje činnost konzultační a informační. Vzhledem ke spolupráci a profesní propojenosti speciálně školených pracovníků většiny linek důvěry je možno se obrátit na kteroukoli z linek, z nichž řada má nepřetržitý provoz, a sdělit i kontakt na linku důvěry nejbližší volajícímu. Službu poskytují tyto linky i anonymně.
- Dále existují i **specializovaná krizová centra**, na která je možno se přímo obrátit a často disponují také krizovými lůžky, která mohou v indikovaných případech pomoci.
- Je užitečné vědět, na kterého z **dětských lékařů** je možno se obrátit v případě potřeby, stejně jako na kterého specialistu - **pedopsychiatra**.

KAM SE OBRÁTIT

- Také kontakt na **psychology** (ať již v PPP, nebo Poradně pro rodinu a mezilidské vztahy, nebo klinického psychologa) je vhodné do seznamu zařadit.
- Do okruhu spolupracovníků patří **sociální pracovníci obecních úřadů** – odd. péče o rodinu a děti.
- A také **pracovníci policie** – specializovaní na práci s dětmi a mládeží.
- S mnoha problémy mohou pomoci i nestátní instituce, sdružení a nadace. Doporučuji mít vlastní seznam kontaktů, jejichž fungování si sami ověříme.

Dobré řešení krize je nejčastěji řešením multifaktoriálním. To znamená především spolupráci, ochotu mnoha institucí a jedinců spolupracovat.

Etické problémy a právo

- I v oblasti krizové intervence platí zákonná ustanovení a jejich neznalost často vede k nepřiměřeným zásahům v neprospěch klienta.
- Při poskytování KI se setkáváme s řadou trestných činů (např. týrání v různých podobách, zneužívání, domácí násilí, šikana...), a proto je nezbytné znát i předpisy a ustanovení, která se k této oblasti vztahují.
- Povinnost mlčenlivosti pracovníků o skutečnostech, které se dozvěděli v souvislostech s výkonem povolání, platí ve zdravotnictví i u pracovníků manželských a předmanželských poraden (viz [Zákon č. 20/66 o péči o zdraví lidu - § 55](#), vyhláška MPSV ČR 182/91 - § 90).

Etické problémy a právo

- Také § 178 odst. 2 trestního zákona poskytuje možnost nevypovídat, pokud by mohlo dojít k poškození (práv) klienta.
- Oprávnění vyžadovat informace o fyzických osobách je pro různé orgány zakotveno v řadě předpisů (občanský soudní řád, správní řád, trestní řád).
- Souvisí s tím i ustanovení o ochraně osobnosti (občanský zákoník § 11, § 12)

Etické problémy a právo

- Důležitým a často nezohledňovaným je § 168 trestního zákona (neoznámení trestného činu), i § 167 tr. z. (nepřekážení trestného činu). Hovoří se v nich o potrestání toho, kdo se hodnověrným způsobem dozví o přípravě, páchání nebo spáchání trestných činů, a neoznámí je či nepřekazí a nezamezí jejich opakování. Podstatné je v této souvislosti rozpoznat hodnověrný způsob (viz výše zmiňované zjišťování, ověřování hodnověrnosti).

Etické problémy a právo

- Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. a č. 360/1999 Sb. je důležitým zákonem stanovujícím práva a povinnosti dětí, jejich rodičů i ostatních jednotlivců, institucí a orgánů v oblasti ochrany dětí a péči o ně.
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 28 275/2000-22 se týká problematiky šikany.

Etické problémy a právo

- Na první pohled se zdá, že některé zákony a povinnost mlčenlivosti pracovníků jsou v protikladu. Poskytovatel krizové intervence by měl příslušné zákony, normy a předpisy znát a své jednání udržovat v souladu s nimi. Zároveň by měl respektovat specifika krizové intervence jako formy pomoci klientovi.
- Etické normy pomáhajících profesí jsou u nás dosud spíše tradovány, liší se v jednotlivých profesích a jejich formulace jsou často vágní. Je nutné zvažovat cíle poskytované pomoci.

Při KI bychom měli mít vždy na zřeteli zájem klienta při současném dodržení právních ustanovení.

Několik důležitých kontaktů

- Občanská poradna - kontaktní místa:
 - Liberec - Františkov, Švermova 32, na tel. číslech 485152070, 776331112, e-mail: obcanskaporadna.lbc@volny.cz
 - Jablonec nad Nisou - Spolkový dům Florianka, na tel. 485 152 070
 - Frýdlant v Čechách - Poradní a setkávací centrum POSEC, Havlíčkovo nám. 304, na čísle 775 077 234
- Poradna pro oběti trestných činů Liberec, Ještědská 58, Liberec 7, tel.: 485 150 707, 777 098 277, e-mail: potc@seznam.cz
- Linka důvěry pro Liberecký kraj, telef. krizová pomoc, internetové poradenství, telefon: 485 177 177, 485 106 464, 606 450 044; e-mail: ld-lbc@volny.cz

Několik důležitých kontaktů

- Intervenční centrum Libereckého kraje (domácí násilí), Tanvaldská 269, Liberec 30, tel.: 482 750 890, 482 750 899
- HoSt Home-Start (rodiny s dětmi do 6 let), Josefino údolí 9, Liberec 5, telefon: 777 801 422, e-mail: info-liberec@hostcz.org
- Komunitní středisko KONTAKT Liberec, Palachova 504/7, 460 01 Liberec 1, tel. 485244991, e-mail: simona@ksk.liberec.cz
- Sociální informační centrum (SIC), Josefino údolí 9, Liberec 5, tel. 485244997, e-mail: sic@ksk.liberec.cz
- Linka bezpečí (celostátní – pro děti a mládež), tel.: 800 155 555; e-mail: pomoc@linkabezpeci.cz